Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 35 (117) | Vilnius 1939 m. kovo 23 d. (ketvirtadienis) | Antri metai

Šiame numeryje

Klaipėdos krašto likimas. Visa Europa rimtai yra susirūpinusi dėl Vokiečių agresijos.

GALAS AR DAR TIK PRADŽIA?

Kiekvienas Hitlerio žygis užsienio politikoje sukeldavo nerimą ir susijaudinimą, nes jis pakeisdavo Europoje sutartimis ir pasižadėjimais sudarytą tvarką. Kiekvienas jo žygis buvo tų sutarčių ir pasižadėjimų laužymas, o kartu Vokietijos galybės augimas. Labiausiai Europą sukrėtė, kai Hitleris pradėjo jungti „vokiško kraujo" kraštus prie Vokietijos. Tačiau ir šiuo atveju dalis politikų tikėjosi, kad, prijungęs tuos kraštus, Hitleris galutinai nusiramins ir pradės bendradarbiauti su Prancūzija ir Anglija, siekdamas kartu su visais taikos, ramaus ir kūrybingo gyvenimo. Tokiomis mintimis migdė Hitleris ne tik mažąsias, bet ir dideles valstybes. Savo kalbose jis beveik prisiekdavo, kad nori tiktai vokiečių apgyvendintus kraštus įjungti į Vokietiją. Jis visuomet pareikšdavo, kad svetimo kraujo tautų pavergti nenori. Dėl to, prijungus Austriją, nei Anglija, nei Prancūzija nepadarė Berlynui jokių rimtesnių protestų, tuo būdu parodydamos, kad Hitleriu pasitiki. Kai reikėjo Sudetų krašto likimas išspręsti, tai Paryžius su Londonu irgi įtikėjo Hitlerio žodžiams. O jis ir šiuo atveju pareiškė visam pasauliui, kad nori prie Vokietijos prijungti tik tas Čekoslovakijos sritis, kuriose vokiečiai sudaro žymią daugumą ir kad tas sritis prijungęs *daugiau Europoje jokio krašto nelies*, nes jau viskas bus prijungta, kas, jo nuomone, turėtų būti Vokietijos ribose. Be to, Miunchene Hitleris raštu pasižadėjo visus tarptautinius klausimus spręsti ne vienašališkai ir sauvališkai, bet pasitaręs su suinteresuotomis valstybėmis.

Tokiems viešiems ir iškilmingiems pasižadėjimams įtikėjo Paryžius ir Londonas. Dėl to kaip Čemberlenas, taip ir Deladje su Bone, atidavę Sudetus vokiečiams, visai nuoširdžiai tvirtino, kad taika išgelbėta, kad po šių Hitlerio pažadų jau neteks pergyventi tokių netikėtų ir smurtu paremtų Vokietijos žygių. Jie buvo tvirtai įsitikinę, kad Hitleris tikrai Europoje nepareikš jokių naujų pretensijų, o jeigu užsigeis kur nors pakeisti esamą žemėlapį, tai prie derybų stalo kvies Angliją ir Prancūziją. Nors Čekoslovakijos auka buvo labai skaudi, bet dėl bendros taikos ji buvo padaryta.

Bet Hitleris tas viltis jau palaidojo. Prijungdamas Čekiją ir paėmęs į „globą" Slovakiją, visam pasauliui įrodė, kad jo pažadai ir įsipareigojimai neverti jokio pasitikėjimo. Tai didelis smūgis tiems, kurie Hitleriu pasitikėjo, o kartu didelis smūgis visai Vokietijai. Po šių įvykių Hitleriui pačiam ir jo politikai nieks netikės, todėl nieks nevertins jo viešų pareiškimų. O nustoti pasitikėjimo tarptautinėje politikoje — tai didelis smūgis, kurio neatsvers nei Austrijos nei Čekoslovakijos teritorijos su visais turtais ir gyventojais.

Šiandien Anglija, Prancūzija ir Amerika jau be jokių neaiškumų pasakė, kad Vokietija už šį savo žygį brangiai užmokės. Šios trys didžvalstybės, kartu su Sovietais, sutartinai nepripažindamos Čekoslovakijos aneksijos, tuo pačiu pareiškė, kad su Vokietija laiko diplomatinės kalbas tuščiais žodžiais ir diplomatinį bendradarbiavimą be reikšmės. Tai jau beveik santykių nutraukimas ir neviešas grasinimas karu.

Štai kodėl paskutinis Hitlerio žygis yra pradžia naujų ir didelių įvykių, kurių Europa laukia arti miausiu laiku. Šis žygis, tai didelis šuolis prie lemiamo žygio, prie karo, kuris dabar skaitomas neišvengiamu.

Hitleris, žinoma, nori išsiaiškinti ir pasiteisinti. Esą Čekijoje vykę teroro veiksmai prieš tenykščius vokiečius, esą Čekoslovakija buvusi visokių banditizmų apsėsta ir grėsusi ramumui ir taikai, todėl jis pasiryžęs ją užimti ir sutaikyti. Bet tuo nieko neįtikins, nes terorą ruošė patys vokiečiai ir patys ėjo to teroro „malšinti". Hitlerio aiškinimas — tai tik naujas pretekstas užimti kitus nevokiškus kraštus.

Tai ne galas, bet pradžia naujos ekspansijos, tik jau kita skraiste prisidengus. Tą naują metodę vartodami, vokiečiai siekia uždėti savo leteną ir Rumunijoje. Ten esą irgi „banditizmas", „korupcija", „parsidavimas". Dėl to ir Rumunija privalanti pasirašyti Hitlerio „globos".

Tuo pačiu būdu, žinoma, vokiečiai gali „pasiūlyti" savo globą dar ir kitoms valstybėms. Kai kurios jų gal ir bus priverstos tą globą priimti. Dėl to labai nereikia stebėtis ir nusigąsti, nes tai tik laikinis reiškinys. Tokios vokiečių užgaidos, kaip moraliu, taip ir militariniu atžvilgiu mobilizuoja visas valstybes (išskyrus ašį, kuri deciduojančiu momentu irgi pliš) prieš Vokietiją.

J.

DĖL OKUPUOTOS ČEKIJOS

Buvusio prezidento Benešo telegrama

Jau buvo rašyta, kad buvęs Čeko Slovakijos prezidentas E. Benešas nusiuntė telegramą Amerikos prezidentui, Anglijos ir Prancūzijos premjerams ir Sovietų Rusijos užsienių reikalų komisarui.

Telegramoje pareiškiama:

„Čekų ir slovakų tautos — yra didelio tarptautinio nusikaltimo aukos. Čeko-Slovakų tauta ir šiandien negali protestuoti, negali gintis. Todėl, kaipo buvęs Čeko-Slovakijos prezidentas, aš pats pareiškiu jums šitą iškilmingą protestą. Praėjusių metų rugsėjo mėnesį prancūzų ir britų pasiūlymai, o kelias dienas vėliau — Miuncheno nutarimas man buvo pateikti. Tuose dokumentuose buvo pažadas garantuoti Čeko-Slovakijos teritoriją. Buvo pas mus prašoma pasi aukojimo, neturinčio sau pavyzdžių, Europos taikos labui. Tos aukos buvo padarytos.

Nežiūrint į tai, viena didžioji valstybė, kuri yra pasirašiusi Miuncheno paktą, dabar dalina mūsų teritoriją. Prieš pasaulio sąžinę ir prieš istoriją privalau pareikšti, kad čekai ir slovakai niekuomet nesutiks su savo teisių netekimu, neišsižadės kovoti tol, kol tos teisės bus jiems sugrąžintos. Maldauju jūsų vyriausybę atsisakyti pripažinti tą nusikaltimą ir padaryti iš dabartinės tragiškos Europos ir pasaulio padėties atitinkamas išvadas".

Paderevskio užuojauta Benešui

Kaip žinia, buvęs kitados Lenkijos premjeras Padarevskis jau keliolika metų gyvena užsienyje — Šveicarijoje ir retkarčiais tai vienur tai kitur ruošia koncertus (Padarevskis yra žymiausias pasaulio pianistas). Neseniai Padarevskis išvyko į Ameriką, kur ir dabar vieši. Okupavus vokiečių kariuomenei Čekiją, Padarevskis nusiuntė buvusiam Čeko Slovakijos prezidentui Benešui telegramą, kurioje reiškia užuojautos dėl Čekijos okupacijos.

Nejaugi taip bus?

Paryžiaus laikraščiai iš Prahos gavę žinių, kad vokiečių valdžios organai čekams duos ypatingus pasus, pažymėtus raide „T", kaip kad dabar duodami Vokietijos žydams pasai pažymėti raide „Y". Tatai reiškia, kad pasų savininkai yra tik Vokietijos valdiniai, bet ne pilnateisiai piliečiai.

Kaip jau laikraščiai yra pranešę, čekams nereikėsią atlikti karinės prievolės. Jei kurie čekai norėsią savo noru stoti karo tarnybon, vokiečių valdžia sutiksianti sukurti tokių savanorių specialius dalinius.

Prancūzų dienraštis „Oevure" praneša, kad naujasis režimas, kurį Vokietija įves okupuotoje Čekijoje, buvusiąją Čeko-Slovakiją paverčia kaip vokiečių kolonija, kurioje pilnomis teisėmis naudosis tik vokiečiai. Kai dėl čekų, tai jiems kaip ir visiems neairijams bus žymiai susiaurintos teisės. Pavyzdžiui, čekai neturėsią teisės balsuoti renkant parlamentą ir kitas centrines Vokietijos įstaigas, čekai nebūsią priimami karo ir valdinėn tarybon ir net vietos savivaldybių valdininkus skirsią vokiečių valdžia, pirmiausiai iš vietos vokiečių tarpo.

Kartu „Oeuvre" priduria, kad Berlyno sluoksniuose jau yra planas skubiai pakeisti buvusios Čeko-Slovakijos gyventojų sudėtį, privalo perkeldinant čekus į centrinę Vokietiją, o vokiečius iš Vokietijos į Čekiją.

×

Be to, pranešama, kad okupuotos Čekijos žydams bus uždėta vieno milijardo koronų kontribucija.

Tautinio jaunimo vadų suvažiavimas Kaune

Kovo 19 dieną Kaune įvyko Lietuvos tautinio jaunimo „Jaunosios Lietuvos" Sąjungos rajonų, apylinkių ir skyrių vadų metinis suvažiavimas. Jame dalyvavo šios Sąjungos garbės narys ministras pirmininkas Vl. Mironas, seimo pirmininkas inž. K. Šakenis, sąjungos globėjas J. Tūbelis ir kiti aukšti pareigūnai.

Suvažiavimą sveikino raštu Valstybės Prezidentas A. Smetona ir žodžiu sveikino ministras pirmininkas Vl. Mironas.

Valstybės Prezidentas A. Smetona savo sveikinime tarp kitko pasakė:

„Visi juntame šio sunkaus meto slogią buitį. Nepasiduokime jai, dar smarkiau pasiryžę tvarkingai žygiuokime Lietuvos keliais, parodytais mūsų tautos gaivintojų".

Min. pirm. Vl Mironas savo kalboje taip pat pažymėjo šio laiko rimtumą tokiais žodžiais:

„Jaunoji karta, ypač jūs, jaunalietuviai, turite didelius uždavinius ir turite atminti, kad gyvenimas nėra taip jau visur rožėmis nuklotas, o jau labiau idėjinis. Kilnios idėjos skelbimas, tai nėra tiktai reklama, tai nėra tiktai koks lai kinas fejerverkas, bet tai yra sunkus nuolatinis darbas, reikalaująs didelio pasišventimo ir sutinkąs įvairias kliūtis. Reikia tas kliūtis peržengti, ne bėgti nuo jų, bet savo jėgas įtempti joms nugalėti. Tos kliūtys turi būti mūsų bandymas ir užgrūdinimas.

Tautos tada yra gyvos ar tvirtos, kada jos tiki savimi, kada jos nenustoja nė vienos valandėlės, nė vienos sekundės tvirto pasitikėjimo savimi.

Tauta, kuri nusiminimui pasiduoda, susilaukia liūdno likimo. Bet ir toji tauta, kuri drąsiai eina savo keliais, irgi gali sutikti ne tik sunkumų, bet ir išorinių kliūčių. Tačiau jei ji tiki savo ateitimi, jeigu yra giliai įsąmoninta, jeigu kiekvienas tautietis turi širdyje tautos laisvės supratimą, ta tauta laikinus smūgius pakels, o gyvenimas įgalins kilti tolyn savo kultūros darbe.

Šių dienų įvykių akyvaizdoje mes turime didinti savo atsparumą, turime stiprinti tikėjimą, kad mūsų nepriklausomybė visuomet bus gyva".

Slovakai įrodinėja, kad jie nepriklausomi

Šiomis dienomis didelis Prahos čekų dienraštis „Posledni List" įsidėjo naujos Vokietijos žemėlapį pavadintą „Vokietija ir jos protektoratai".

Tame žemėlapyje Slovakija pažymėta, kaipo Vokietijos dalis.

Pranešama, kad minėtas dienraštis Bratislavoje buvo sukonfiskuotas. Slovakai aiškina tuo, kad, girdi, Slovakija iš tikro esanti nepriklausoma valstybė ir todėl įterpimas Slovakijos į Vokietiją esąs kenksmingas darbas slovakams.

×

Kartu pranešama, kad į Berlyną yra nuvykęs Slovakijos vicepremjeras Tuka ir užsienių reikalų ministras Durčanskis. Jie Berlyne derėsis dėl naujo Slovakijos statuto. Taip pat bus kalbama apie tai, kada vokiečių kariuomenė galės išeiti iš Slovakijos.

Italai iki šiol nepasveikino

Kaip žinia, iki šiol tik kai kuriose valstybėse Čeko-Slovakijos pasiuntinybės ir konsulatai buvo atiduoti vokiečių žiniai. Tačiau daugelyje valstybių Čeko-Slovakijos pasiuntinybės iki šiol vokiečiams neatiduotos.

Be to, kaip žinia, eilė valstybių atsisakė pripažinti Čekijos okupaciją ir todėl tarptautinė situacija vis dar yra įtempta.

Pažymėtina, kad dėl Čekijos okupacijos Vokietiją jau pasveikino Japonija, Ispanijos sukilėlių vadas gen. Franko ir Vengrija.

Tuo tarpu Italija Vokietijos iki šiol dar nepasveikino.

Vokietija pareikalavo grąžinti jai Klaipėdos kraštą

Kovo 22 dieną per Kauno radiofoną pranešta tokia žinia: Lietuvos užsienių reikalų ministras Juozas Urbšys sugrįžo iš Berlyno Kaunan. Jis pranešė apie savo atsilankymą pas Vokietijos užsienių reikalų ministrą Ribentropą ir apie jo pateiktus Lietuvos vyriausybei reikalavimus.

Ministras J. Urbšys padarė pranešimą Ministrų Tarybai ir Seimui, kuris buvo susirinkęs slapto posėdžio.

Iš tų pranešimų sužinota, kad Vokietijos užsienių reikalų ministras Ribentropas Vokietijos vyriausybės vardu pareikalavo Klaipėdos kraštą grąžinti Vokietijai. Min Ribentropas pažymėjo, kad jeigu Lietuva Klaipėdos kraštą sugrąžinsianti Vokietijai taikiu būdu, tai Vokietija plačiai atsižvelgsianti į Lietuvos ūkinius reikalus Klaipėdos uoste.

Min. Ribentropas pridūrė, kad dabar Klaipėdos krašte toks esąs ūpas, kad šio krašto grąžinimo klausimas Vokietijai turįs būti išspręstas greitu laiku. Vokietija to esą reikalaujanti, besiremdama tautų apsisprendimo principu.

Kovo 22 d. 9 val. Kaune įvyko Lietuvos ministrų kabineto posėdis, kuriam pirmininkavo Valstybės Prezidentas A. Smetona.

Ministrų kabinetas, apsvarstęs susidariusią bendrą padėtį, nutarė Vokietijos reikalavimus priimti.

Šiam klausimui galutinai išspręsti į Berlyną vyksta Lietuvos delegacija, kurią sudaro: užsienių reikalų ministras Urbšys, ekspertai Petkevičius ir Krivickas. Be to, Berlyne prie delegacijos prisidės Lietuvos pasiuntinys min. K. Škirpa ir karo atstovas pulk. Grinius.

Lietuvos vyriausybei priėmus Vokietijos reikalavimą, Klaipėdos krašte Lietuvos valdžios įstaigos pradėta perdavinėti vietos vokiečių organizacijoms.

Ryšium su susidariusia padėtimi visoje Lietuvos valstybėje, išskiriant Klaipėdos kraštą, paskelbtas sustiprintas stovis.

Klaipėdos krašto gubernatorius išleido į gyventojus atsišaukimą, kviesdamas juos laikytis ramiai.

KULTŪRINĖS ŽINIOS

Putino-Mykolaičio mintys apie Ad. Jakštą poetą ir kritiką

(Metinių mirties sukaktuvių proga)

Kalbėti apie Adomą Jakštą kaip apie poetą ir literatūros bei meno kritiką, minint jo mirties metines sukaktuves — nėra malonus ir dėkingas uždavinys. Minėdami didžiosios tauriosios dvasios žmogų, mes norėtume tarsi paskęsti jo asmenybės spinduliavime, norėtume prisiminti vien tai iš jo gyvenimo ir darbų, kas turi neginčynamos vertės, kuo mes be atodairos galėtume žavėtis ir sekti. Tuo tarpu literatūrinė Adomo Jakšto-Dambrausko veikla visoje nuostabiai turiningoje prel. Aleksandro Dambrausko darbuotėje kėlė daugiausia ginčų nesusipratimų, karčios polemikos ir tarpusavinių kaltinimų. Nepadoru būtų tuos ginčytinus dalykus kelti dabar, kai Dambrauskas-Jakštas nebegali stvertis savo kandžios plunksnos ginti savo tvirtinimams. Taigi ir aš čia neketinu nė bandyti kritikuoti velionies literatūrinės veiklos ar tai poezijos ar tai kritikos srity. Aš norėčiau vien pasekti, į kurias versmes veda mus Adomo Jakšto literatūrinis kelias ir trumpai apibūdinti jo, poeto ir kritiko, literatūrinę linkmę.

Atsakyti į klausimą, koki yra to ar kito autoriaus kūrybos šaltiniai ir akstinai, naudinga esti paieškoti, žinoma, su atsargumu, ar pats autorius nėra tuo klausimu ko nors pasisakęs. Jakšto pasisakymas būtų mums dvejopai įdomus. Be atsakymo į minėtąjį klausimą, mes dar patirtume jo nuomonę apie save, o šitai Jakšto atveju būtų ypatingai įdomu. Juk šiandien, rodos, sutiksime su bendra mūsų literatų visuomenės nuomone, kad Jakštas nebuvo nei pašauktas, įkvėptas poetas, nei pasiruošęs meno bei literatūros kritikas. Tad argi jis savo dideliu protu nenumanė, kad dirba ne savo darbą? O jeigu numanė, tai dėl ko visą savo gyvenimą nepaleido iš rankų nei poeto nei kritiko plunksnos? Turime vieną Jakšto pasisakymą, kur jis prisipažįsta kritiku pasidaręs visai pripuolamai ėmęs redaguoti „Draugiją", spiriamas reikalo aprašinėti naujai pasirodžiusias knygas, nes nebuvę kam to darbo dirbti. Net Maironio „Jaunosios Lietuvos" kritikos jis laukęs ištisus metus, o nesulaukęs pats turėjęs tą žymų anais laikais veikalą įvertinti. Ten pat jis sakosi, kad iš pat jaunų dienų buvęs didelis knygų mėgėjas, mylėjęs knygas gal net daugiau negu žmones, dėl to rūpindavęsis kiekvieną naujai pasirodžiusią knygą pasveikinti ir kiekvienu nauju pragiedruliu pasidžiaugti. Jakštas buvo aušrininkas ir savo tėvynės mylėtojas. O lenkai anais laikais neigdavę lietuvių kultūros buvimą ir sakydavę, kad mes neturį jokios literatūros. Dėl to Jakštą kiekviena nauja knyga ypatingai džiugindavusi „kaipo mūsų kylančios tautinės kultūros gaminys" ir jis keldavęs tai aikštėn savo „Draugijoje". Tačiau kritikų ir recenzijų rašymas nedavęs jam nė mažiausio malonumo; priešingai, tai buvęs „sunkus ir nuobodus darbas". Savo recenzijas jis apibūdina kaip trumpus aprašomojo pobūdžio rašinėlius, kuriuose dažniausiai tenkindavosi nurodymu „naujų knygų turinio, įdomesnių jų minčių, vei kalo tikslo, rašymo būdo, kalbos ir vidujinės leidinio vertės". Ten, kur niekuo pasidžiaugti negalėdavęs, stengdavęsis aprašomųjų veikalų trūkumus bešališkai nurodyti.

Poetinės Adomo Jakšto kūrybos šaknys glūdi draudžiamajame mūsų kultūros laikotarpy. Jeigu Jakštas būtų buvęs bent 10 metų jaunesnis, jis galimas daiktas, visai nebūtų rašęs eilėraščių. Po spaudos grąžinimo mūsų poezija pakrypo jau tokia linkme, kuria jis vargu būtų jautęsis galįs žengti, o gal nė reikalo nebūtų matęs. Bet „Aušros" metu žiūrėta kitaip. Beveik kiekvienas susipratęs jaunuolis stengėsi rašyti eiles, kad jomis galėtų išlieti savo tėvynės meilės jausmus ir kituose tokius jausmus žadinti. Poezija, nors ir visai menka, buvo atbundančiai Lietuvai galinga skatinamoji priemonė. Nenuostabu tad, kad ir Jakštas, pagautas patriotinio įkarščio stveriasi poeto plunksnos ir 1884 m. siunčia „Aušrai" Giesmę prasčiokėlio, nemokančio rašyti, sulietuvintą iš Kondratavičiaus-Syrokomlės. To prasčiokėlio lūpomis jis, be abejo, išreiškė ir savo karščiausius norus:

„Aš kad plunksnelę laikyt mokėčiau,
Vien dėl tėvynės tiktai krutėčiau;
Aš skinčiau broliams takus dorybės,
Smerkčiau žalingus vaisius girtybės,
Giedočiau — Dievas yr apgintuvė
Drąsaus žemaičio, tylaus lietuvio...
Ir didį, didį dainelių spiečių
Aš į Lietuvą paleist galėčiau!...

Jakštas Dievo garbei parašė didoką pluoštą giesmių ir tikybinio turinio eilėraščių, Lietuvai skyrė daug jos gamtą vaizduojančių dainų, o broliams lietuviams takus dorybės skynė ir rodė žalingus girtybės vaisius.

A. Jakštas nevieną kartą plačiai, išsamiai yra aiškinęs, kaip jis supranta žmogaus kūrybos veiksmą. Iš viso to pasižymėkime tik šiuos esminius teigimus. *Kurti — tai yra padaryti ką nors, ko anksčiau nebuvo. Visai naujus dalykus iš nieko gali sukurti tiktai Dievas, o žmogus tėra Dievo kūrybos tęsėjas.*

Jakštas eiliavo kilnias mintis posmais ir skelbė Dievo ir Tėvynės meilę, kovojo su Grožio, Tiesos ir Gėrio priešais, tikėdamas kad jis kuria meną. Ir taip manydamas Jakštas neklydo: tokį meną ir tokią poeziją jis tikrai kūrė. Jis eilėmis sudėstė daug kilnių minčių, daug išmintingų pamokymų rimais pagražino ir vaizdingais posakiais išreiškė. Ne be reikalo ir Tumas Vaižgantas, nuoširdžiai vertindamas kadaise „Vilniaus Žiniose" Jakšto „Dainų skrynelę", pavadino ją maldų ir pamokslų knyga Šiandien mes šitą vertinimą galime drąsiai praplėsti: Adomo Jakšto poezija priklauso ne tik giesmynams, bet ir lietuvių literatūros istorijai. Niekas kitas nėra taip aiškiai išreiškęs daugelio mūsų tautinio atgiminio šūkių, kaip Jakštas. Iš „N. R."

Fotografijai 100 metų

Prancūzų menininkas Luis Dageras, pametęs teptukus ir dažus 1827 metais, pradėjo ieškoti būdų įamžinti vaizdus. Jo žmona, nelaukdama nieko gero iš tų jo siekimų, skundėsi visiems pažįstamiems savo vyro tariamu išprotėjimu. „Žaidžia, kaip mažas, saulės zuikelį užsinorėjo pasigauti", sakydavo ji. Visi ją, žinoma, labai užjausdavo ir bandydavo perkalbėti Dagerą, kad jis mestų savo bandymus ir grįžtų prie teptuko, kaip kiekvienam padoriam menininkui pridera.

Nesukalbamas Dageras atkakliai tęsia savo bandymus ištisus 11 metų. Jo darbo kambarys pavirto dirbtuve, kur jis tyrė šviesos įtaką įvairiems junginiams. Pergalė atėjo pamažu! Metalinėse plokštelėse, atitinkamų chemikalų paveiktose, be kalto ar teptuko pagalbos gaudavosi vaizdai, paskum ir žmonių veidai, labai panašūs ir per, palyginti, labai trumpą laiką padaryti. Tai buvo tokie burtai, tokie stebuklai, jog net visas Prancūzijos parlamentas sujudo ir paskyrė pensiją šių stebuklų išradėjui Dagerui ir jo mirusio kompanijono Njiepso sūnui.

Visuomenė, susipažinusi su Dagero išradimu, suskato pirkti kamerobskuras ir kitus optikos prietaisus. Žmonės žavėjosi pirmomis nuotraukomis, visai nežiūrėdami, kad jos kiek miglotos ir neryškios. Juk tai pačios saulės darbas, žmogaus rankos šiame darbe nedalyvauja!

Kas pastūmėjo menininką Dagerą ieškoti gauti tai, ką mes vadiname dabar fotografijomis?

Dagerui teko naudotis kamerobskur — dėžute, mažą skylutę turinčią, kurios užpakalinėje sienelėje pritaisytas matinis stiklas ar tiesiai plono popieriaus lapas. Sumažintą gamtovaizdį, kuris gaudavosi tame popieriuje, Dageras apvesdavo pieštuku. Greitai tačiau jis įsitikino, kad žmogaus rankos yra perdaug rupus įrankis smulkiems ir švelniems vaizdam kopijuoti. Ir jis pradėjo ieškoti būdų gauti tuos vaizdus visai be žmogaus rankų pagalbos.

Mintis panaudoti šviesą gamtovaizdžiams vaizduoti nebuvo nauja. Jau seniai buvo ieškoma tokių prietaisų, kurie, šviesos veikiami, keistų savo spalvą. Įvairių šalių mokslininkai darė nesėkmingus bandymus su visokiais junginiais, kurie saulės šviesoje labai greitai tamsėjo. Tačiau tie visi bandymai neduodavo teigiamų vaisių.

Dageras, atlikęs visą eilę bandymų, surado vis dėlto priemonių padaryti šviesai jautrų sluoksnį. Jis paimdavo sidabrinę ar varinę sidabruotą plokštelę ir paveikdavo ją tamsoje jodo garais. Pastačius ją vietoje matinio stiklo į kamerobskurą, jodo sidabro sluoksnis pasidarydavo šviesus ten, kur apšvietimas buvo stipresnis, o mažiau apšviestose vietose gaudavosi minkšti pustoniai. Gaudavosi iš karto tikras vaizdas.

Tačiau pirmosios fotografijos, kurias vadindavo dagerotipais, turėjo du netobulumus: gauti kokiam vaizdui reikėjo kelių valandų išlaikymo, ir kita — trumpas vaizdo amžius, nes nuo šviesos skaldėsi jodo sidabras ir vaizdas pranykdavo. Dageras pradėjo ieškoti priemonių vaizdui supastovinti, kaip sakoma — užfiksuoti.

Visai atsitiktinai Dageras sužinojo, kad prancūzų atsargos karininkas Njiepsasa, iš verslo vaistininkas, išrado būdą vaizdams supastovinti. Prasidėjo susirašinėjimas, trukęs kelerius metus. Nepasitikėjimas vieno antru trukdė jiems atvirai pasisakyti apie savo išradimus. Tik 1829 metais jiedu susitiko Paryžiuje ir susitarė veikti drauge.

Tačiau Njiepso būdas pasirodė ne kuo geresnis už Dagero. Njiepsas vartojo šviesai jautrų asfaltą, kuris nuo šviesos pasidarydavo pastovus; kur veikė jį mažesnė šviesa, jį buvo galima tam tikrais skysčiais nuplauti. Njiepso būdu vaizdams gauti irgi reikėjo ilgalaikio išlaikymo, ne kiek trumpesnio, kaip Dagero.

1833 m. Njiepsas mirė, ir Dageras vienas varo savo bandymus toliau. Mokslų istorija žino daug atsitikimų, kai kokiam išradimui padaryti padėdavo atsitiktinumas. Toks pat atsitiktinumas padėjo ir Dagerui.

Padėjo kartą jis į spintą su įvairiais chemikalais silpnai išlaikytą plokštelę, kurioje jokio vaizdo nebuvo matyti. Rytą atidaręs spintą baisiai nustebo, pamatęs toje plokštelėje aiškų ir ryškų vaizdą! Tas įvykis labai Dagerą sujaudino. Jo svajonės apie greitą fotografavimą išsipildė, ilgų metų bandymai davė lauktų vaisių.

Plokštelė buvo apšviesta tik labai trumpą laiką, tad vaizdo dar nesimatė, bet jis buvo, tik nematomas mūsų akims. Kažkoks reaktyvas, chemiškai paveikęs, iškėlė tą nematomą vaizdą! Tačiau spintoje, kur Dageras buvo padėjęs tą plokštelę, buvo labai daug įvairiausių chemikalų, nustatyti, kuris chemikalas prie vaizdo iškėlimo prisidėjo, buvo nelengvas dalykas.

Dageras padarė labai gudriai: kas dieną dėdavo į spintą silpnai apšviestą plokštelę ir išimdavo vieną chemikalą. Pagaliau paaiškėjo: išėmus stiklinę su gyvsidabriu, plokštelė neryškėdavo. Vadinasi, gyvsidabris, tikriau jo garai, ryškindavo vaizdus, kurių žmogaus akis pastebėti negalėjo.

Dabar pasirodė, kad užtenka visai trumpo, kelių minučių išlaikymo gauti visai geram vaizdui. Tas leido Dagerui fotografuoti ne tik gamtovaizdžius, bet ir žmonių veidus.

Dar trejus metus dirbo Dageras, norėdamas savo vaizdams gauti būdą ištobulinti, ir tik 1838 metais viešai pasirodė jo „dagerotipija".

Praėjo 100 metų. Toli pažengė šių dienų fotografija. Dageras, tiesa, gaudavo iš karto vaizdą, bet tik vieną. Šių dienų fotografija padaro kiek tik norima — pagal reikalą. Dageras laikė kelių minučių išlaikymą dideliu laimėjimu, o dabartiniai foto aparatai sėkmingai fotografuoja su 1/1000 sekundės išlaikymu. Dageras ir nesvajojo fotografuoti judančių daiktų, o dabartinis foto aparatas „pagauna" ir greit skrendantį lėktuvą, ir sportininkų šuolius, ir greit lekiančią kulipką.

Dagerui atrodė melas fotografuoti visiškoje tamsoje. O šis fotografavimo būdas kaskart vis plačiau mokslo taikomas.

Žinoma, pasižiūrėjęs į senovės dagerotipus, ne vienas pašaipiai nusišypso, bet reikia atsiminti, kad tai mūsų dienų fotografijos pirmatakai, kad iš jų išsivystė visa mūsų dienų fotografijos technika, kurios tėvas yra nepaprastas išradėjas Luis Dageras. „J. K."

Kalbos grynumas ir svetimybės

Kalbos grynumu lietuviai seniai rūpinasi. Ir suprantama. Kadai kadės mūsų kalbai grėsė pavojus išnykti. Kai kurios tarmės ligi šių dienų turi daugybę barbarizmų, atsiradusių mūsų kalboje dėl įvairių svetimų įtakų. Jei su tais barbarizmais niekas niekad nebūtų kovojęs, reikia manyti, jų tiek ilgainiui mūsų kalboje būtų atsiradę, kad niekas jau būtų neįmanęs su jais sekmingai ir kovoti.

Dabar galime džiaugtis, kad ne tik lietuvis inteligentas, bet ir ūkininkas, nedaug mokslų ėjęs, moka jau mūsų bendrine kalba parašytus laikraščius suprasti. Vadinasi, tas ūkininkas jau turi tam tikrą kiekį žinomų lietuviškų žodžių.

Yra mūsų kalboje tokių žodžių, kurie kadaise neturėjo „pasitikėjimo", o šiandie jau vartojami. Visi priprato ir, rodos, jau nebejunta kaip anksčiau, kad vieno kito naujai nukalto žodžio buvo nevykusi daryba. Šiandie tokius žodžius kaip *rankšluostis*, *veidrodis* ir pan. vartojame be jokio abejojimo, o pradžioje dėl jų buvo nemaža pasiginčyta. Bet tie žodžiai šiaip ar taip savi, lietuviški.

Tam tikru laiku įsismaginę, lietuviai net jau buvo perdėję savo kalbą bevalydami. Vienas kitas kalbininkas, lietuvių kalbos mėgėjas, nebūdamas tikras specialistas mokslininkas, buvo iš mūsų kalbos bevejąs jau ir tokius žodžius, kaip *sarmata*, *labas*, *krėslas* ir pan.

Tik Kazimieras Būga, didysis mūsų kalbininkas, grįžęs iš Rusijos į nepriklausomą Lietuvos valstybę, griežtu savo žodžiu sudraudė įsismarkavusius kalbos išdykėlius ir įrodė, kad daugybė jų vejamų žodžių yra tikrai lietuviškų.

Apskritai, buvo pastebėta, kad anuomet kai kurie lietuviai buvo pergriežti savo kalbos nuo svetimų įtakų „valytojai". Tokius ėmė vadinti *puristais*, nuo lotynų žodžio purus švarus, tyras.

Dabar mūsų kalbininkai nė nemano *visų svetimų žodžių iš lietuvių kalbos vyti.*

Daugybė jų seniai jau yra įsigiję mūsų kalbos pilietybės teises. Mat, ir čia veikia „įsisenėjimas", su kuriuo sunku kovoti.

Tačiau antra vertus, nėra noro mūsų kalbon ir kišti be kokio svarbaus reikalo svetimus žodžius. Kas mėgintų, pavyzdžiui, savų žodžių pakankamai turėdamas, svetimaisiais verstis, tas klystų. O yra žmonių, kurie mėgsta įpinti į savo kalbą lotyniškų, vokiškų, rusiškų žodžių, tardamiesi tuo būdu iškilmingiau, gražiau reiškią savo mintis. Tai klaidingas manymas. Žinia, mokslo veikaluose ar straipsniuose, kur reikalingi visoki terminai, vienais savaisiais žodžiais neišsiversime, juo labiau, kad tuo tarpu dar neturime kiek reikiant savų, lietuviškų, terminų susikūrę.

Bet paprastuose laikraščių straipsniuose, rodos, kur kas geriau būtų ėmus savaisiais žodžiais verstis. Nemalonu, kada koks rašeiva, pamėgęs svetimus žodžius, vartoja juos truputį ne ta prasme, kuria reikia, kitaip sakant pasirodo tų savo vartojamų žodžių prasmės kaip reikiant nesuprantąs. Tai jau tikra nuodėmė.

Visa tai čia kalbama dėl to, kad ir mūsų Vilniaus lietuviškuose laikraščiuose galima kalbamųjų „nuodėmių" nekartą aptikti.

Šit neseniai viename mūsų laikraštyje buvo straipsnis, kuriame galima rasti šitokių sakinių:

Politinis *mezalijansas* su pietų kaimynu sukėlė lietuviui gilių, o kartais ir liūdnų *susimąstymų antplūdį* — kurio išdavoje liko nusėti mūsų vieškeliai ir sodybos vienišais smutkeliais.

Sakinys tikrai nepaprastai parašytas. Be mezalijansų, čia galima, rodos, ir pačiam stiliui kai ką prikišti.

Toliau tame pačiame straipsnyje rašoma:

a) *Nuo čia lietuvis skendo* ilgoj vargų ir kančių *tiradoj*; b) Mat, neatspėjo jis užburtos paslapties, kad jam buvo skirta savo energijos ištekliais ir vertybėmis grįsti kelius svetimiems kraštams į laimėjimų *areną;* c) Tai buvo „homines divini".

Ir ten pat toliau, sakiniai; d) Kova dėl laisvės jiems buvo įprasmintas gyvenimo tikslas, dėl kurio įkūnijimo aukojo *ne savo asmens paviršių, atseit, periferiją*, bet visą patį save; e) Kova dėl laisvės jiems buvo *kreacija*; f) Nors kai kuriose mūsų tėviškės vietose šalti vėjai blaškosi, bet užtat kitur gaivinantieji laisvės spindulių pluoštai įpilia gyvybės *džiaugsmo, kurio glėbyje išdygsta dvasinių ir medžiaginių jėgų sutelkimo puošnūs rezultatai;* g) Liūdna yra mūsų tautos gyvenimo *beepiloginė epopėja;* h) *Juo greičiau atitekę istorijai triumfoliškai atšvęsta išbaigimo džiaugsminga diena*, juo smarkiau saulės spinduliai įdegins kadugynais apžėlusį tėviškės dirvoną *ir juo greičiau lietuvis bus atribotas nuo kryžinio parašo.*

Pabrauktosios šio sakinio vietos paprastam žmogui sunku ir suprasti. Jas supranta nebent pats tų sakinių autorius.

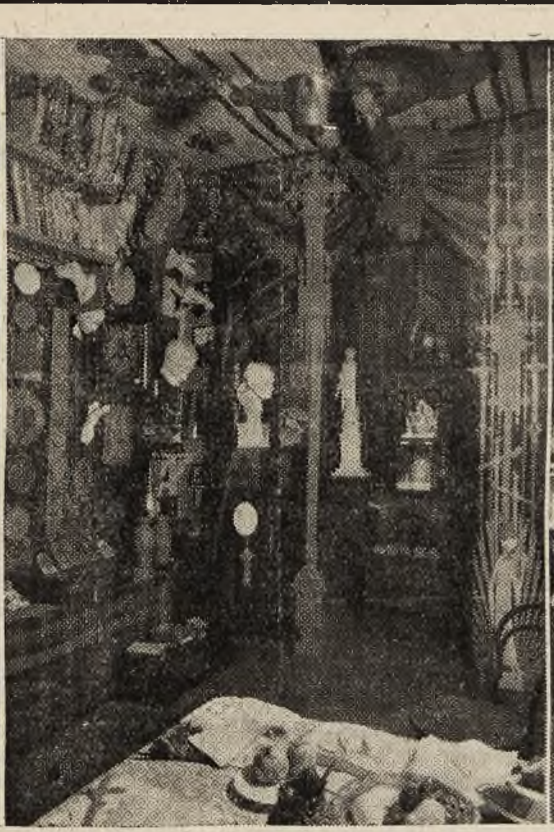
Toliau sakinys; j) Mūsų tauta liko tyra ir graži lyg Baltijos krantų geltonasis gintaras ar melsvųjų bangų *panorama* ir sakinys k) ...vargas su gyvenimu eiti nesugebantiems *retrogradams* — atsilikėliams.

Iš čia išrašytųjų sakinių matyti, kad jų autorius norėjo svetimais žodžiais pasinaudodamas, kažką nepaprastai gražiai sukurti. Bet išėjo kitaip. Dėl to noro smarkiai nukentėjo kai kurie sakiniai ir jų stilius. Gerai rašo, kas paprastai, žmoniškai rašo, be didelio noro pasižymėti.

V. M.

Mūsų rašytojui Jonui Biliūnui kovo mėn. suėjo 60 metų nuo gimimo dienos. Tos sukakties proga kitose „Kultūrinėse Žiniose" apie J. Biliūną parašysime daugiau.

1) Plačiai žinomo Lietuvos menininko skulptoriaus Petro Rimšos kūriniai jo nuosaviame bute Kaune. Apačioje pats Petras Rimša ir jo vienas kūrinių — Lietuvos Kunigaikščio Gedimino medalis, padarytas Vilniaus miesto įkūrimo 600 metų sukaktuvėms paminėti.

2) Lietuvos Seimo pirmininkas inž. K. Šakenis, kuris dabar mini spaudos darbo 40 metų sukaktuves.

3) Puošnūs „Pažangos" Bendrovės rūmai Kaune. Juose sukoncentruota beveik visas Lietuvos tautinių organizacijų veikimas.

4) Šį mėnesį Kaune įvykusio Lietuvos Šaulių Sąjungos suvažiavimo prezidiumas. Kalba Valst. Prezidentas A. Smetona. ApačiojeŠaulių S-gos choras su savo vėliava.

5) Paskutinis Čeko-Slovakijos prezidentas Haka paskutinį kartą eina pro čekų kariuomenės garbės sargybą.

ĮDOMŪS PASAULIO ĮVAIRUMAI

DIRBANTIS KAUNAS

Didžiosios įmonės, kuriose dirba 13.500 darbininkų. – 400 siuvyklų ir 212 batsiuvių dirbtuvių. – Per dieną Kaune pagaminama 8.000 kaliošių porų. – Kai miestas bunda

Naktį Kaunas būva tylus ir ramus. Nutyla dienos metu dūzgusieji autobusai, išnyksta gatvėmis vaikščiojusieji žmonės, sustoja sukęsi daugelio įmonių ratai. Tačiau ta tyla būva tik išorinė. Daug nematomų darbo rankų budi ištisomis naktimis. Daugelyje spaustuvių čerška intertipai, metalo rinkiniai darbininko rankų dėka tampa puslapiais, kad rytą atsikėlęs kaunietis gautų paskutines naujienas. Budi darbo rankos elektros stotyje, kad miestas neliktų be šviesos. Su įtampa pluša kepyklos, daugiausia pasislėpusios rūsyse, kurių Kaune yra apie 110, kad atsikėlusiam piliečiui nestigtų maisto.

Ir daug kitų įmonių dirba naktimis, jose pluša naktinės darbininkų pamainos, bet tas darbas mažai kam pastebimas.

Kurį laiką atrodo, kad Kaunas naktį tikrai miega. Ir tik ankstų rytą, apie 3 valandą, kai dar tamsa vyrauja visose miesto kertėse ir jį gaubia tyla, į gatves su šluotomis išslenka tamsūs siluetai, gatvių valyti.

Per 500 kiemsargių rūpestingai valo šaligatvius ir gatves, kad Kaunas rytą būtų tarsi pasipuošęs sutikti svečius.

Kai apytamsoje suaidi fabrikų sirenos, staiga Kaunas pakinta. Jis atbunda ir pasidaro gyvas. Į visus skersgatvius, akligatvius, gatves ir aikštes išsiveržia į darbavietes skubančių tūkstančiai darbininkų. Bet greit šios minios darbo žmonių pranyksta, kažkur nematomai sutirpsta. Tas tylusis darbo paradas, kuris kartojasi kiekvieną rytą, išsklinda 353 Kaune esančiose didesnėse įmonėse ir dirbtuvėse. Ir užverda ritmingas darbas, kad Kaunas būtų sotus, kad jam nieko nestigtų.

NEMATOMOS DARBO RANKOS

Kaune yra apie 35.000 darbininkų. Ir sunku įsivaizduoti, kur pluša tos darbo rankos. Daugiau dėmesį teatkreipia didžiosios įmonės, kuriose dirba po kelis šimtus darbininkų. Tačiau jų nėra tiek daug. Didžioji darbo rankų dalis dirba mažesnėse įmonėse ir darbavietėse, kurių Kaune yra apie 2.750. Kai kuriose jų dirba po kelis — du tris — darbininkus. Bet visi jie yra didžiosios darbo rankų talkos nepamainoma dalis. Vieni su plaktukais palinkę ant kiaurų batų juos skuba taisyti, kad vienintelį apavą turįs žmogus galėtų reikiamu laiku į miestą išeiti, kiti suprakaitavę baigia siūti jaunavedžiui vestuvinį drabužį bei darbo žmogui — savo nepažįstamam draugui — apsiaustą.

KAUNE ESAMOS ĮMONĖS IR JŲ SKAIČIAI

Iš viso Kaune yra apie 90 atskirų verslo bei amatų sričių. Kai kurių darbo sričių įmonių labai maži skaičiai, vos po kelios. Tačiau nemaža yra ir po keliasdešimt tos pačios srities darbaviečių. Smulkiausios įmonės, teturinčios po kelis darbininkus ir kurių Kaune tėra tik po vieną, yra šios: puodų dirbtuvė, linų audykla, ratlankių dirbtuvė, veltinių ir kt.

O štai didesnėsės ir gausesnėsės darbavietės bei dirbtuvės: penkios akmens apdirbimo įmonės, gaminančios įvairius akmens dirbinius, jų tarpe ir antkapius; akmens apdirbimo įmonėse iš viso nuolat dirba apie 250 darbininkų; didžiąją jų dalį sudaro akmentašiai, ruošią akmenis Kauno gatvėms grįsti. Šaltkalvių ir mechaniškų dirbtuvių yra 93. Tauriojo metalo apdirbimo įmonių — auksakalysčių — Kaune yra 18. Jų darbininkai — amatininkai daro žiedus, įvairias apyrankes, kuriomis mėgsta puoštis moterys, monogramas ir tt. Šių dienų žmogui būtų sunku gyventi be laikrodžio, nepamainomo laiko matuotojo. Šios rūšies darbo įmonių yra arti 40. Jose dirba kvalifikuoti darbininkai, kurių skaičius siekia 70 ir jie visiems Kauno gyventojams suspėja pataisyti sugedusius laiko matuotojus.

Muilo gaminimo įmonių Kaune yra 14, kuriose dirba arti 100 darbininkų.

Įvairių maisto produktų dirbtuvių Kaune yra per 200, kuriose dirba apie 300 darbininkų. Dvylika malūnų, 110 kepyklų, apie 20 mėsos ir žuvų produktų gamybos įmonių, 6 daržovių produktų dirbtuvės ir tt.

Daugiausia Kaune yra drabužių siuvyklų. 25 siuvyklos yra stambesnės, kuriose mažiausia dirba po 5 darbininkus. Tačiau iš viso yra apie 200 drabužių siuvyklų, kuriose dirba apie 600 žmonių. Į šį skaičių neįeina kepurių ir skrybėlių gaminimo įmonės, kurių yra per 70, baltinių ir gorsetų siuvyklos, kurių yra per 120. Prie šių skaičių pridėkime 212 Kaune esančių batų siuvimo bei taisymo dirbtuvių, mezginių įmonės, ir Kaune turėsime apie 850 su siuvimu turinčių ryšio dirbtuvių, kuriose dirba per 3.500 darbininkų.

Tekstilės pramonės įmonių, pradedant verpyklomis ir baigiant audyklomis, iš viso Kaune yra 30. Į ši skaičių įeina vėlyklos, dažyklos, pluošto apdirbimo įmonės, karšyklos ir pan.

Su popierio ir poligrafijos darbu turinčių ryšio darbaviečių Kaune yra 133. Iš jų: 28 spaustuvės ir cinkografijos, 14 kartono ir kitų popierio apdirbimų įmonių įmonėlių, knygrišyklų ir kt. Visose jose dirba apie 2.500 darbininkų.

Medžio pramonėje dirba apie 1500 darbininkų, o šios rūšies darbaviečių, pradedant pačiomis smulkiosiomis ir baigiant stambiosiomis Kaune yra apie 130.

Kirpyklų Kaune yra apie 180, kuriose dirba apie 400 kirpėjų.

Gumos fabrikai tėra du, turį apie 1.200 darbininkų. Abu šie fabrikai kasdien pagamina apie 8.000 porų kaliošų, batų bei guminių batelių. Šiuo apavu Kaune darbininkai aprūpina ne tik paties Kauno gyventojus, bet ir visos Lietuvos.

Prie visų čia suminėtų skaičių dar pridėkime metalo, stiklo, chemijos, odų ir kailių įmones ir pasieksime Kaune esamų įmonių skaičių — 2.750.

DIDŽIOJI DARBO RANKŲ IR PROTO TALKA

Ne vien tik įmonėse dirba darbininkai. Stambūs jų skaičiai dirba šeimose. Kaune tik tarnaičių yra apie 3.500. Į šį skaičių įeina ir valgyklų bei restoranų padavėjos ir padavėjai. Toliau: skalbyklos, valyklos, miesto susisiekimas, kuriame dirba apie 1.000 darbininkų (konduktoriai, šoferiai, nešikai, vežikai ir pan.).

Visi tie tūkstančiai darbininkų nematomų rankų kasdien atlieka milžiniškus darbus. Plytą prie plytos dėdamos, jos išaugino stilingus pastatus, išgrindė gatves, butus apstatė gražiais baldais. Visa, kuo kiekvienas kaunietis ir provincijos gyventojas kasdien naudojasi, yra išdava didžiosios proto ir darbo rankų talkos. Protai kuria projektus, ieško patobulinimų įvairiose srityse, o visus jų užmanymus įvykdo paprasta rūpi ranka. Pieštuką vedžioją — pirštai ir stipriose rankose kastuvas — gražus simbolis darbo talkos.

Stasys Mingaila

„Nežinomasis ispanas“

IŠ ISPANŲ PABĖGĖLIŲ STOVYKLŲ PIETŲ PRANCŪZIJOJE PRAGARIŠKOS BŪKLĖS. — KUR PASIDĖTI NENORINTIEMS GRĮŽTI Į NACIONALISTINĘ ISPANIJĄ?

„Prahos České Slovo“ II.28 įsidėjo įdomų specialų savo reportažą iš ispanų pabėgėlių stovyklų Pietų Prancūzijoje. Tų pabėgėlių būklė yra tikrai pragariška.

Dumblinuose laukuose aplink Pietų Prancūzijos pasienio miestą Perpignaną šiuo metu vyksta paskutinis ispanų tragedijos veiksmas. Ten sutelpa **nemažiau kaip 380.000 ispanų, o kiti mena jų esant iki pusės milijono. Tikro jų skaičiaus nežino niekas. Niekas jų nesuskaitė, niekas nesurašė.** Niekas ir negalėjo nei jų suskaityti nei tinkamai priglausti. Nesuskaitomos jų masės taip staiga sugriuvo iš Ispanijos į Prancūziją, kaip kad staiga, debesims prakiurus, griūte užgriūva tvaniška liūtis, kurios nieku nebeužtvenksi, kuri nuneša ir esamas užtvankas. Taip ir tam ispanų pabėgėlių tvanui sulaikyti tebuvo paskubomis atviruose laukuose spygliuotų vielų tvoromis aptverti dideli gardai, stovyklomis vadinami.

Jokių pastogių, jokių net ir menkiausių patogumų — viskas po atviru dangumi.

Tiesa, pirmosiomis pabėgėlių antplūdžio dienomis buvo pastatyta 60 barakų po 80 žmonių talpos kiekviename. Tie barakai bematant užsikimšo daugiau kaip 5.000 moterų ir vaikų. Moterys ir vaikai tuose barakuose miega ant plikų medinių grindų; tačiau bent nelyja ant jų, o taip pat jie dar gauna kasdien viralo. Deja, **pabėgėlių moterų su vaikais čia yra apie 30.000, o gal būt, ir daugiau. Kur bepadėti kitas moteris su vaikais? Prancūzai jas dabar grąžina ištisomis masėmis į gen. Franco valdomą Ispaniją, visai nepaisydami, nori ar nenori ten grįžti.**

Daug baisesnė padėtis yra pabėgėlių, uždarytų tuose **garduose be jokios pastogės. Ant jų čia ir lyja ir sninga. Guli jie ant plikos žemės, dažnai balose. Dėl to tie žmonės už spygliuotų vielų tvoros,** kaip rašo korespondentas, **nebepanašūs į žmones.** Jų drabužiai sulipę purvais. Nebeatskirsi čia sulipusio tarptautinės brigados svetimšalio savanorio nuo mobilizuoto ispano kario, buvusio generolo ir universiteto profesoriaus, arba Geronos gubernatoriaus nuo paprasto ispano kaimiečio. Visi čia atrodo lygūs. Ne tik peršlapę ir purvais aplipę, bet ir dreba nuo šalčio. Bando sušilti judesiais, bet daugumas judesiams jėgų nedaug beturi, nes daugumas išbadėję dar iš fronto ir iš laisvės laikų. Daug jų yra kentę badą dar Barcelonoje ir frontuose, o paskui išbadėję skubėjo per Pirenėjų kalnus į Prancūziją.

Kai išvargę tie žmonės sugula ant dumblios žemės, tai, anot korespondento, sunku atskirti, kuris miega, kuris merdi iš nuovargio, o kuris jau ir amžinai užmigęs. **Kasnakt po keletą tų vargšų sušąla.** Tik per keletą dienų už Perpignano kapinaičių palaidota 122 ispanų respublikonų pabėgėliai ir 21 vaikas. Daugelio jų neišaiškinta nė asmenybės, nes neturėjo jokio dokumento. Dėl to į jų kapus įsmeigtuose paprastuose mediniuose kryžiuose užrašyta: „Nežinomasis ispanas“.

Gyvieji gi tiek ir tekalba, kad keikia. **Keikia visus ir viską.** Buvo atvykusi jų pasižiūrėti Prancūzijos atstovų rūmų ir senato delegacija. Delegatai matė visą tą pragarą ir patys tiksliai apie tai pranešė savo oficialiuose pranešimuose. Tačiau ką čia begali padaryti Prancūzija?

Kur bepadėti tiek pabėgėlių?

Kai kuriems tų bėglių, turintiems Paryžiuje ar kitur kur Prancūzijoje pažįstamų ir turintiems pinigų, pavyksta laikinai ištrūkti iš to pragaro. Stovyklos administracija išrašo jiems liudijimą, kad jie tikrai yra paleisti iš stovyklos. Jie laikinai vyksta giliau į Prancūziją. Tačiau ar ilgam? Anksčiau ar vėliau jie vėl bus grąžinti į stovyklą, nes neturi leidimų gyventi Prancūzijoje.

Buvo tikėtasi, kad neanarchistus ir nekomunistus Ispanijos pabėgėlius priglaus lotyniškosios Pietų Amerikos valstybės, o anarchistus, komunistus ir tarptautinės brigados liekanas priglaus Sovietų Rusija. Pietų Amerikos valstybės buvo jau ir sutikimą davusios ir buvo atsiuntusios savo pasiuntinius į pabėgėlių stovyklą pasižiūrėti tų žmonių. Tačiau, kaip čia beatrinksi iš pusės milijono minios, kuris čia komunistas ar anarchistas ir kuris ne? Pasižvalgė atsiųstieji Pietų Amerikos valstybių pasiuntiniai, pasižvalgė, pasibaisėjo stovyklos būkle — ir išvažiavo sau. Sovietų Rusijos gi vyriausybė, anot korespondento, iki šiol net nieko neatsakė į užklausimą, ar priims ispanų komunistus, anarchistus, ar bent buvusius tarptautinės brigados karius.

Išradėjų giminė

MOKSLINIŲ IŠRADIMŲ TALENTAS VAIKŲ PAVELDIMAS IŠ TĖVŲ JAU KELINTA KARTA

Neseniai Paryžiuje buvo iškilmingai paminėta garsaus prancūzų fiziko Antano—Cezario Becquerelio, ar tikriau pasakius, ištisos fizikų Becquerelių giminės sukaktis. Tose nepaprastose iškilmėse dalyvavo net Prancūzijos respublikos prezidentas. Tikrai nepaprasta, gal būt, vienintelė tokia istorijoje sukaktis.

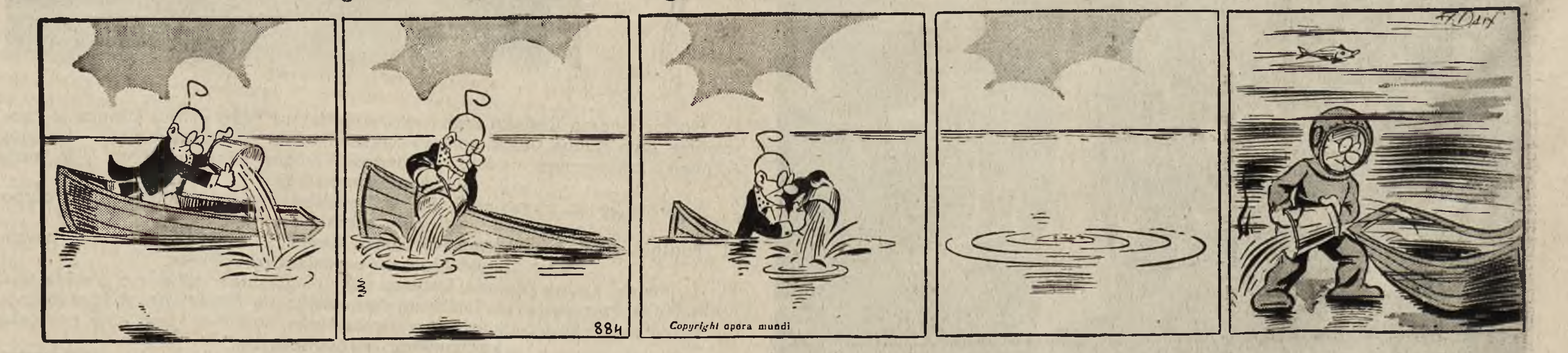
1838 m. Paryžiaus gamtos istorijos muziejaus profesoriai pavedė Antanui—Cezariui Becquereliui įsteigti gamtos mokslų fizikos katedrą. A.—C. Becquerelis buvo baigęs politechniką, buvo buvęs inžinerijos batalijono vadas, tačiau būdamas 25 metų amžiaus 1815 m. metęs karinę karjerą ir pasišventęs tik mokslui. Jo sūnus Edmondas tais pačiais metais, kai buvo įsteigta fizikos katedra, tebūdamas 18 metų amžiaus tapo savo tėvo padėjėju, o 1878 m. ir pakeitė jį. Jo sūnus, Henri Becquerelis, kuris tiesiog užaugo fizikos laboratorijos atmosferoje, 1887 m. mirus jo seneliui, pakeitė savo tėvą, paskirta profesoriumi, laboratorijoje, o 1892 m. pakeitė savo tėvą ir fizikos katedroje. Būdamas 36 metų amžiaus Henri Becquerelis buvo išrinktas prancūzų mokslo akademijos nariu. Henri Becquerelis kaip tik 1896 m. kovo 1 d. išrado radioaktyvumą, tuo būdu padarydamas visą perversmą fizikos moksle, nes tas jo išradimas pakeitė visas fizikos teorijas.

Šeimyninė laimė žvėrių gyvenime

Ne vienas mokslininkas yra tyrinėjęs žvėrių, paukščių, žuvų gyvenimą. Daug kas yra pastebėta ir gerai žinoma, tačiau kiekvienas naujas tyrinėtojas suranda vis naujų ir naujų duomenų. Šiomis dienomis vienas prancūzų tyrinėtojas vėl paskelbė naujų duomenų apie žvėrių gyvenimą. Labiausiai jis kreipė dėmesį į žvėrių šeimyninę laimę. Didžiosios bezdžionės, kaip gorilos, šimpanzės, orangutangai, gyvena ištisą amžių su viena ir ta pačia drauge. Tų žvėrių ir meilė vaikams yra gana didelė. Kai puola priešas, tai tėvas pirmiausia saugoja motiną ir vaikus. Panašiai elgiasi ir liūtas. Jis ypatingai jautrus savo draugės atžvilgiu. Dažnai po medžioklės draugei yra paliekami geriausi kąsneliai. Pats liūtas tik tada ėda, kada draugė yra soti. Liūtai yra viens kitam ištikimi. Taip pat jie rūpinasi savo vaikais. Motina žaidžia su vaikais ir leidžia daryti jiems kas tik patinka. Tėvas rūpinasi pagaminti vaikams gardesnį kąsnelį.

Tik žemesnieji gyvūnai netaip „žmoniškai“ gyvena. Ten kartais net pasikeičia vaikų priežiūros ir vaikų auklėjimo vaidmenimis patelė su patinu. Pavyzdžiui, yra labai daug žuvų rūšių, kur naujai gimusias žuvytes užaugina patinėlis, o ne patelė. Patelei reikia išmesti ikrus ir tuo visos pareigos yra pabaigtos. O patinas rūpinasi paruošti „namų židinį“ ir išauklėti ir išmaitinti žuvytes.

Pensininko Melchijoro Putelės nuotykiai

Palengvinimai Lietuvos žemės ūkio naujakuriams

Lietuvos Ministrų Taryba priėmė žemės reformos įstatymo projektą, kuriuo žemės reformos įstatymo § 31 papildomas tokiu punktu: nuo žemės išperkamų mokesčių atleidžiami tiesioginiai įpėdiniai asmenų, iš kurių po 1863 m. sausio 1 d. rusų valdžios buvo atimta žemė.

1863 m. sukilimo dalyvių tiesioginiams įpėdiniams, pagal žemės reformos įstatymą, grąžinta 133 rusų valdžios konfiskuoti ūkiai, kurie sudaro 1.704 ha žemės plotą. Be to, tais atsitikimais, kai nukentėjusių asmenų įpėdiniams jų tėviškės negalėjo būti grąžintos, nes konfiskuotieji ir atiduotoji rusams — kolonistams žemė buvo perėjusi į kitų asmenų rankas, jiems yra duota žemės kaip bežemiams. Tokių asmenų apie 20. Ir iš jų išperkamų mokesčių nebus reikalaujama.

Pagal žemės reformos įstatymą, kariams savanoriams, mirusių karių savanorių šeimoms ir žuvusių kovose su Lietuvos priešais karių šeimoms, nesant galimybės duoti žemės patogioje įsikurti vietoje, žemės pašalpos ligi 4.800 lt. Ligi šio laiko liko neaprūpinta žeme 45 šeimos mirusių karių savanorių ir 18 šeimų žuvusių kovose su Lietuvos priešais šiaip karių. Įstatymo pakeitimu numatoma jiems, kaip ir kariams savanoriams, vietoje žemės duoti padidintas pašalpas pinigais arba valstybės iždo garantuotais pasižadėjimais laiškais.

Be to, gavusieji žemės bežemiai ir mažažemiai, kurie gautoje žemėje yra įsikūrę ir vien tik iš žemės gyvena, nuo mokėjimo § 332 nurodytos sumos už pirmus neapmokėtus 10 pusmečių ir nuo baudos už nesumokėjimą tos skolos atleidžiami. Šis palengvinimas taikomas ir tais atsitikimais, kai bežemių arba mažažemių gautoji žemė yra tekusi paveldėjimo keliu jų įpėdiniams arba yra perleista tėvams, vaikams, žentams, broliams ir seserims.

Įsikūrusių naujakurių gyvenimas daugumoje buvo labai sunkus. Beveik visus juos slėgė didelės skolos, užtrauktos ūkio kūrimo reikalams. Kol išėjo 9 metai, nuo gavimo nuosavybės dokumentų, iš naujakurių nei išperkamieji už žemę mokesčiai, nei duotos jiems paskolos nebuvo ieškoma. Dabar jau atėjo laikas tas skolas mokėti, o dauguma naujakurių dar neturi visų reikalingų trobesių ir tinkamo gyvo bei negyvo inventoriaus. Stropiai ieškant priklausomas valstybės iždui iš naujakurių skolas, būtų sutrukdytas jų įsikūrimas, todėl įstatymo pakeitimu norima juos atleisti bent už 5 metus nuo mokėjimo valstybei skolos, susidariusios iš išperkamųjų už žemę mokesčių ir duotų jiems ūkiams kurti paskolų. Įstatymo pakeitimo projektas persiunčiamas Seimui.

— Šo mėn. 18 dieną Ukmergė rašytojui K. Borutai įteikė 500 litų premiją už romaną „Mediniai stebuklai“. Ta proga naujojoj gimnazijos salėj įvyko literatūros vakaras, kuriame savo kūrinius skaitė L. Gira, Salomėja Nėris, K. Jakubėnas, K. Boruta, P. Cvirka, J. Marcinkevičius, Pumputis, Montvila ir kt. Visas vakaras praėjo nepaprastai pakeltoj nuotaikoj.

— Šiomis dienomis Rygoje buvo surengta darbo ir poilsio paroda. Joje dalyvavo ir Lietuvos draudimo įstaigos.

Vatikano Valstybės sekretorius

Jo funkcijos bei pareigos

Buvusį Vatikano valstybės sekretorių kardinolą Pačelį išrinkus Popiežiumi, daugelis klausė, kas bus naujasis valstybės sekretorius. Neseniai jis jau paskirtas — tai buvęs Popiežiaus nuncijus Paryžiuje kardinolas Malione.

Kardinolas valstybės sekretorius yra labai svarbus asmuo. Tai Popiežiaus „alter ego“, antrasis aš. Jis yra kartu ir Vatikano valstybės ministras pirmininkas, ir užsienių reikalų ministras. Kaip toks jis sprendžiamuoju balsu dalyvauja visuose pontifikalinių kongregacijų posėdžiuose.

Valstybės sekretorių skiria pats Popiežius. Tarp Popiežiaus ir valstybės sekretoriaus yra glaudus bendradarbiavimas; tatai reikalauja ir gilaus pasitikėjimo. Kiekvieną dieną valstybės sekretorius daro Popiežiui pranešimus ir su juo tariasi aktualiaisiais Bažnyčios reikalais. Dėl to ir kardinolo valstybės sekretoriaus kambariai esti kuo arčiausiai prie Popiežiaus apartamentų — apačioje jų, pirmajame Vatikano rūmų aukšte. Jo žinioje yra Vatikano automobiliai. Valstybės sekretorius atstovauja Popiežiui visuose bėgamuose diplomatijos reikaluose, jis ruošia oficialiuosius pietus, priiminėja vizitus. Valstybės sekretorius savo pareigas eina ligi mirties.

Valstybės sekretorius palaiko ryšį su nuncijais. Nuo Vienos kongreso laikų nuncijams pripažįstamos ne tik visos diplomatinių atstovų teisės, bet jiems dargi teikiamos pirmenybės prieš kitus diplomatus. Nuncijaus titulas atitinka ambasadoriaus titulą, internuncijaus — pasiuntinio, antrosios klasės diplomato titulą. Bažnytinėje srityje nuncijai toje šalyje, kur jie yra paskirti, traktuojami kaip arkivyskupai.

Didžiųjų nunciatūrų dignitoriai vėliau paprastai pakeliami į kardinolus; taip buvo ir su dabartiniu Popiežium Piju XII, kuris, kaip žinome, ilgus metus buvo nuncijus Berlyne, ir su dabartiniu valstybės sekretoriumi kard. Malione, kuris prieš gaudamas kardinolo skrybėlę, buvo nuncijus Paryžiuje.

Antroji Vatikano valstybės sekretoriaus funkcijų sritis apima tvarkymą reikalų, iškylančių tarp Vatikano ir atskirų valstybių, kaip, sakysim, ginčai bei konfliktai dėl konkordatų aiškinimo. Trečiasis skyrius yra kanceliarija, kurioje daugiausia vyrauja pasaulininkai. Tame skyriuje redaguojamos brevės—trumpi pontifikaliniai laiškai.

Valstybės sekretorius rūpinasi archyvo konservavimu. Diplomatiniai Vatikano dokumentai 50 metų laikomi slaptai; tam laikui praėjus, jie perkeliami į Vatikano biblioteką ir prieinami mokslininkams. Visų šalių istorikai tenai randa nepaprastai vertingos ir brangios medžiagos, nes Vatikano santykiai apima keliasdešimt viso pasaulio valstybių.

Iš „XX A.“

Pasaulis pro šviesius akinius

(Feljetonas)

Sveikata brangesnė už auksą. Sveikatos mugėje, kaip baronkos, nepirksi. Brangink ją, broli mielas. Negadink nervų, širdies, plaučių ir jaknų. Nepersiimk bet kuo, nesirūpink, į gyvenimą žiūrėk pro šviesius akinius. Šioje vietoje pateiksiu tau, broliuk tu mano, išganingą receptą, kurio laikydamasis sulauksi šimto metų. Laikydamasis mano nurodymų būsi riebus, drūtas, kaip Musolinis. Jei jų nesilaikysi— būsi liesas, laibas, kaip Čemberlenas. Pasirink.

Gyvenimas yra gražus. Ypač po gerų pietų. Tik tą grožį reikia mokėti jausti. To grožio ieškok visur: sekvestratoriaus asmenyje, tavo uošvės kalboje, uždarytų mūsų draugijų kuratorių ar likvidatorių žygiuose.

Pavyzdžiui, kuri mūsų organizacija ruošia vaidinimą. Ateini į tą vaidinimą. Bet tavo biliete pažymėtoji vieta jau užimta. Sėdi joje kažkokia grakšti tautietė. Nepatogu ją išprašyti. Dar įsižeis. Ir tu visą vaidinimo laiką stovi, o ji sėdi. Tu mokėjai pusantro auksino, o ji dvidešimt skatikų. Piliečiai tau numindo kojas, aptrina kamšatyje šonus. Scenos tu nematai. Matai tik priešais tave stovinčio aukšto piliečio nugarą. Artistų kalbos tu negirdi. Girdi tik šalia tavęs stovinčių piliečių draugišką pašnekesį: „Nesistumdyk, ba smakran vošiu!“ Žodžiu, už pusantro auksino tu laiką praleidi labai įdomiai, malonioje nuotaikoje. Taigi, broliuk, nepyk, nesinervink, nekeik organizatorių, kad tau teko kamšatyje stovėti. Negadink sau kraujo. Žiūrėk į šį įvykį kaipo į nekaltą išdaigą, tam tikrą tavo pilko gyvenimo paįvairinimą. Tokios nekaltos išdaigos įvairina gyvenimą, žadina vaizduotę, sukelia apetitą. Vadinas, išganingai veikia tavo sveikatą. Žmonės, įvairumo ieškodami, vyksta į Afrikos džiungles, Indijon, Eišiškėsna ir Ignalinon, brangius pinigus moka, o tu, broliuk, tą įvairumą turi čia pat, vietoje, už pusantro auksino (su kabyklomis imtinai).

Arba vėl. Nepatekai į kurios draugijos valdybą, nors buvai rimtas kandidatas. Ar manai, kad tavęs tautiečiai tyčia, iš blogos valios nerinko į valdybą? Ne. Tai jie darė tavo labui, tavo gerovei. Jiems rūpėjo tavo brangi sveikatėlė, tavo plaučiai, širdis ir nervai. Juk žinai kad ant valdybos narių visuomenė šunis karsto. Dėl visko valdyba kalta. Blogi metai — valdyba kalta, lietūs — valdyba kalta, sausros — valdyba kalta, gripas siaučia—aiški valdybos kaltė. Ar maža tu galėtumei pagadinti sau kraujo, valdyboje būdamas? Bent dešimčia metų sutrumpintum sau gyvenimą. Taigi nepyk, nerūstauk, lik eiliniu draugijos nariu.

Parašei puikų, tavo nuomone, straipsnį. Jį kurdamas prakaitavai, stenėjai keletą dienų, sudergei tris litrus rašalo, pusę pūdo popierio, sudilinai, sukramtei keliolika pieštukų, sulaužei dėžutę plunksnų. Galop pasiuntei tą savo puikų straipsnį kuriai redakcijai. Ji nepriėmė. Bet tu, broliuk, nesisielok, nenuleisk rankų. Siųsk tą savo puikų, išimtiną straipsnį kitosna redakcijosna. Paeiliui. Vienai grąžinus, siųsk kitai. Ar maža Vilniuje lietuviškų laikraščių? Jie juk ir yra tam, kad spausdintų tavo straipsnius. Visoms redakcijoms atsisakius priimti, tu tą savo puikų straipsnį kiek pataisyk, šį tą išbrauk, kai ką pridėk ir vėl paleisk apyvarton po redakcijas. Po metų, kitų, penkerių tą tavo puikų straipsnį kuris laikraštis gal ir įsidės. O tuomet tu jausiesi ne veltui dirbęs, ne veltui prakaitą varvinęs.

Išleidai rinktinės savo poezijos rinkinį. Galvojai pasaulį nustebinęs, ožio ragan suvaręs visus iki tavęs gyvenusius poetus. Bet kritika „suvažinėjo“ tavo poeziją. Tačiau tu, broliuk, to sau galvon nesidėk, nepersiimk. Pagaliau, kas tau liepė poezija rašyti? Rašyk romaną, apysaką. Jei ir tas nepavyks — rašyk dramą, komediją, rašyk prašymą šventam Petrui ar į beprotnamį. Nėra įstatymo, draudžiančio tau tai daryti.

Nesirūpink, neliūdėk, jei tavoji mergelė bus kitą pamilusi. Ar dar maža ji tau kaštavo? Vaišinai ją saulegrėžio sėklomis, zelteriu, saldainiais. Tiesa, šie saldainiai buvo ne pirmosios rūšies, daugiau juose buvo miltų, burokų ir sacharinos, negu cukraus, medaus ar šokolado. Bet vis tik tuo būdu tu per trejus metus išleidai, mergelę vaišindamas, nemažą auksinų sumą. Taigi negailėk jos. Moteris — nepastovaus būdo sutvėrimas.

Turi sutaupęs pinigo. Nori pirkti namą, bet negauni leidimo. Ar manai, kad, neduodami tau leidimo, blogai linki? Klysti, broliuk. Tai daroma tavo gerovės sumetimais. Jei ne už metų, tai kitų kils karas, atlėks priešo lėktuvai, numes kelias bombas ant tavo namo —ir šipulių iš jo nebeliks. Taigi negalvok pirkti namo. Sutaupas laikyk kojinėje. Sunku tikėti priešo lakūną būsiant tokį taiklų ir galėsiant jį pataikyti į tavo kojinėje laikomas sutaupas.

P. K—čius.

KORESPONDENCIJOS

Viln.-Trakų apskr.

Gervėčiai. *Nepatvirtinti seniūnai.* Šiomis dienomis Vilniaus-Trakų apskrities storasta atsisakė tvirtinti neseniai išrinktus seniūnus, būtent: Girių sodžiaus Povilą Laurynavičių ir Rimdžiūnų sodžiaus — Bronių Jeraminą.

Nepatvirtinimo priežastis storastos nurodoma tokia: nepakankama opinija

Dėl Rimdžiūnų seniūno nepatvirtinimo Rimdžiūnų seniūnijos tarybininkai nusiuntė atitinkamą raštą Vilniaus vaivadijos įstaigon. Savo rašte tarybininkai pažymėjo, kad jų išrinktas seniūnas Br. Jeraminas teismo nėra baustas, kad jis tarnavęs lenkų kariuomenėje ir apskritai jų apylinkės žmonių tarpe turįs gerą vardą.

Tarybininkas.

Brėslaujos apskr.

Miliūnai, Apso valsč. *Ir čia nepatvirtintas seniūnas.* Šių metų pradžioje Pelekų seniūnijoje buvo išrinktas seniūnu iš Miliūnų sodžiaus lietuvis M. Vansavičius. Tačiau apskrities storasta jo nepatvirtino. Šį mėnesį įvyko antri seniūno rinkimai. Dabar jau išrinktas lenkas A. Trukanas.

Kaip kitais metais, taip ir šiemet Miliūnų sodžiuje išplatinta yra nemaža lietuviškų kalendorių ir lietuviškų laikraščių.

Žirnelis.

Vydžiai. *Nenutautėję lietuviai yra pavyzdingesni.* Vydžių valsčiuje daugumą gyventojų jau sudaro nutautėję lietuviai. Pavyzdžiui, nuo Vydžių į vakarus arčiau nuo miestelio žmonės daugiausia kalba gudiškai. Lietuviškai ir lenkiškai kalba tik kur-ne-kur. Toliau į vakarus daugiau pasitaiko kalbančių lietuviškai. Bet lietuviškai kalba tik vyresnieji. Jaunimas jau nebemoka. Šių žmonių paklausus, kokios jie tautybės, jie ir nežino kas atsakyti... Dar toliau į vakarus daugumas žmonių vartoja vien lietuvių kalbą.

Bet jei ir visai šios apylinkės lietuviai nutautėtų, jų lietuviškas veidas vis tiek pasiliks tas pats. Kad jie yra lietuviai, aiškiai sakys lietuviški vietų pavadinimai: Strilungiai, Sisiškė, Sielupis, Benešiai, Žvirbliškė, Pupiniai, Petriškė, Medinkė, Gudėnai, Užusienis, Bekeliai ir t.t. Žmonių pavardės: Galinis, Šiaudinis, Taškūnas, Paukštė, Rėksnys ir kt.

Šioje apylinkėje dar mažai tėra viensėdžių. Daugiausia vis dideli sodžiai — kai kurie net 1 klm. ilgumo.

Visur matyti skurdas, stoka žemės. Vasaros metu laisvesni eina dirbti į dvarus (gauna per dieną 70 skatikų), arba išvažiuoja uždarbiauti į Latviją.

Pažymėtina, kad dar nenutautėję lietuviai žymiai geriau gyvena: jų ir ūkiai tvarkingesni, jie ir samdiniams daugiau atlygina, žodžiu, tautiškai susipratę lietuviai yra žymiai aukštesnės kultūros

Bronius.

Švenčionių apskr.

Melagėnai. *Paminėjo Popiežių.* Kovo 12 d. Melagėnuose įvyko akademija, paskirta Popiežiaus Pijaus XI atminimui pagerbti. Akademiją atidarė vietinis klebonas kun. Kaz. Gumbaragis, trumpai suminėdamas paskutiniais laikais įsiplėtusį gražų paprotį garbingus žmones, jiems mirus, pagerbti akademijomis ir trumpai apibūdino Popiežiaus Pijaus XI asmenį. Išsamią paskaitą apie mirusį popiežių paskaitė mokyt. Fel. Garla, o mokyt. Genė Zebalevičiūtė padeklamavo pritaikintų eilių. Po to varg. D. Buroko choras pagiedojo šventų giesmių. Akademija baigta himnu „Mes trokštam Dievo“.

Akademiją surengė Katalikiškos Akcijos Melagėnų skyrius.

Buvęs.

Kazytiškis, Dūkšto valsč. *Per šamos nelietuviškos organizasijos.* Kazytiškio parapija yra beveik vienų lietuvių gyvenama. Nelietuviai yra apylinkės dvarininkėliai, mokytojai, valdininkai ir kt.

Neseniai čia buvo atvažiavęs kažkoks instruktorius, kuris ragino vietos ir apylinkės lietuvių jaunimą susiorganizuoti į vieną nelietuviškos organizacijos skyrių. Jam tai padėjo atlikti Kazytiškio dvaro savininkė J. Badecka. Susirašė 16 narių, jų tarpe ir keli mažiau žinomi lietuviai.

Po to buvo atvažiavęs kažkoks agronomas, kuris buvo susikvietęs vietos ir apylinkės ūkininkus ir ragino juos prisidėti prie nelietuviško ūkio ratelio, kuris čia įsteigtas yra prieš keletą metų, bet iki šiol nieko neveikė. Agronomas sakė, ratelio nariai gausią pievoms sėklų ir dirvoms dirbtinių trąšų. Bet kai ūkininkai paklausė kokiomis sąlygomis, tai paaiškėjo, kad tokiomis pat kainomis sėklų ir trąšų galima gauti ir kur kitur.

Ukininkaitis.

Švenčionėliai. Pro Švenčionėlius praplaukia Neries upės intakas Žeimena. Ši upė nėra didelė, bet ir nemaža. Siauriausia jos vieta — 10 metrų, plačiausia 20 metrų. Gilumo apie 6 metrai ir daugiau. Abiejais upės pakraščiais traukiasi didelės pievos, priklausančios artimiems sodžiams: Miežionėlių, Kirdeikių, Dotinėnų, Melagėnų, Sudatos, Papinigių, Plutumų, Maldžiūnų ir kt.

Iki šiol buvo tokia tvarka: keno pieva, to ir upė. Jeigu vienoj upės pusėj buvo vieno, o kitoj pusėj kito kaimo ar ūkininko pieva, tai ir upė buvo dalinama pusiau.

Šiemet Žeimenos upė suvalstybinta ir ja naudotis be leidimo uždrausta. Dabar upė padalinta rajonais ir varžytinėmis išnuomota gaudyti joje žuvis. Suprantama, varžytines laimi, kas turi daugiau pinigų. Prie Švenčionėlių vienas rajonas išnuomuotas už 100 auksinų „ščelcams“, kitas už 900 auks. kažkokiems Vilniaus lenkų žvejams.

Dabar šiaip žmonės negalės upėje nė pameškerioti. Kas norės meškerioti, turės išgauti apskrities storastos leidimą, kuris metams kaštuosiąs 5 auks. Be to, meškeriotojai turės įsirašyti kažkokion lenkų žvejų bendrovėn ir už vienerių metų meškeriojimą sumokėti 12 auks.

Vinis.

Svilionys, Adutiškio valsč. *Išsirašė Kauno laikraščius.* Šio sodžiaus žmonės jau pradėjo prenumeruoti Kaune leidžiamus lietuviškus laikraščius. Jau dabar čia ateina 1 egzempliorius „XX Amžiaus“, 1 egz. „Lietuvos Žinių“ ir 2 egz. „Ūkininko Patarėjo“.

Neseniai vietos valdinės pradžios mokyklos mokytojas Pinkovskis buvo sušaukęs vaikų tėvus ir siūlė jiems pasirašyti kažkokias naujas deklaracijas. Jis sakė, jei tėvai deklaracijų nepasirašysią, tai kitais metais Svilionyse mokykla būsianti uždaryta. Siūlomas deklaracijas pasirašė tik vienas kitas.

Šių metų sausio mėnesį svilioniečiai yra nusiuntę mokyklų inspektoriui deklaracijas, kad jų vaikai vietos valdinėje mokykloje būtų mokinami jų gimta lietuvių kalba. Bet iki šiol jie dar nėra gavę jokio atsakymo.

Praėjusių metų pabaigoje čia buvo renkamas seniūnas. Išrinktas seniūnu lietuvis Jonas Kairys. Bet Švenčionių apskrities storasta jo nepatvirtino. Dabar yra išrinktas antras seniūnas — taip pat lietuvis — Antanas Saukis.

Artėjant pavasariui, Svilionių jaunimas ėmė pirkinėti dviračius. Jau nupirkta 7 dviračiai.

Šarūnas.

Gardino apskr.

Naujasodis, Marcinkonių valsč. *Po truputį kruta.* Naujasodyje yra tik 10 šeimų Visos lietuviškos. Reikia pasakyti, kad naujasodiečiai kultūrėja ir sparčiai eina lietuvybės keliu. Beskaitydami lietuviškus laikraščius, naujasodiečiai tampa pavyzdingais, susipratusiais lietuviais. Jie taip pat gyvai domisi ir knygomis, kurioms įsigyti negaili savo sunkiai uždirbto skatiko.

Taigi Naujasodis lietuviškos spaudos palaikymo srityje gali būti pavyzdžiu visiems apylinkės lietuvių gyvenamiems sodžiams.

A.

KRONIKA

Suėmė „Aidą"

Vilniaus Miesto Starostos sprendimu kovo 20 dieną suimta (sukonfiskuota) „Aido" 34 (116) Nr. pirmieji egzemplioriai. Suimta už straipsnio „Mūsų žemė ir politika" dvi mažas vietas. Tas straipsnio vietas išėmus, išleista „Aido" antroji laida.

Draugijų tarnautojai išlošė teismo bylas

Praėjusių metų pradžioje uždarytųjų Vilniaus Lietuvių Mokslo Draugijos ir Lietuvių Ūkio Draugijos valdiniai kuratoriai atstatė nuo darbo visus tų draugijų tarnautojus ir nedavė jiems jokio pagal atitinkamą įstatymą priklausomo atlyginimo. Tarnautojai patraukė kuratorius Darbo Teisman.

Lietuvos Ūkio Draugijos valdinio kuratoriaus byla buvo svarstyta praėjusių metų spalių mėnesį, o Lietuvių Mokslo Draugijos kuratoriaus — lapkričio mėnesį. Ir vienoje ir antroje byloje Darbo Teismas pripažino kuratorius kaltus ir priteisė iš jų valdomų draugijų sumokėti atleistiems tarnautojams atlyginimą — Lietuvių Ūkio Draugijos 5 tarnautojams 2.170 auks., Lietuvių Mokslo Draugijos 6 tarnautojams 2.935 auks.

Dėl pirmos bylos sprendimo apeliavo Apygardos Teisman tarnautojai, reikalaudami didesnio atlyginimo, dėl antrojo sprendimo apeliavo kuratorius.

Šias abi bylas Vilniaus Apygardos Teismas nagrinėjo kovo 18 d. Lietuvių Mokslo Draugijos kuratoriui Darbo Teismo sprendimas patvirtintas ir iš jo priteista sumokėti teismo išlaidų 200 auks. Lietuvių Ūkio Draugijos kuratoriui Darbo Teismo sprendimas panaikintas ir iš jo priteista šios draugijos tarnautojams sumokėti 6.946 auks.

Abiejų draugijų tarnautojų bylas vedė adv. apl. P. Grybauskas.

Dėl savivaldybių rinkimų

Praėjusių metų gruodžio mėnesį prasidėję Vilniaus krašte savivaldybių rinkimai dar nepasibaigė. Seniūnijų tarybų rinkimai jau visur pabaigti. Po to buvo seniūnų rinkimai, o dabar jau eina valsčiaus tarybų rinkimai. Kai kuriose apskrityse (Suvalkų, Gardino) valsčiaus tarybos jau išrinktos. Kitose apskrityse rinkimams vis dar tebesiruošiama, nors senųjų tarybų kadencijos laikas jau yra praėjęs.

Reikia pažymėti, kad seniūnijų tarybų rinkimai mūsų spaudoje nepakankamai yra nušviesti. Buvo pateikti tikslūs daviniai tik vieno kito valsčiaus, bet ir tai ne visų seniūnijų.

Taigi, kad savivaldybių rinkimų vaizdas būtų labiau aiškus ir jų daviniai būtų daugiau tikslūs, mes prašytumėm savo korespondentų atsiųsti mums platesnių žinių. Būtų pageidaujama aprašant valsčių tarybų rinkimus tiksliai sužymėti ne vien valsčiaus tarybų, bet ta proga dar priminti ir seniūnijų tarybų davinius. Taigi prašome kartu pranešti, kiek yra išrinkta lietuvių ir nelietuvių į valsčiaus tarybas, kiek buvo išrinkta lietuvių ir nelietuvių į seniūnijų tarybas, kuriose seniūnijose buvo balsavimas ir kuriose buvo apseita be balsavimo ir rinkimai pravesta susitarimo būdu.

Lietuvių knygynų sandėliai dar tebėra užantspauduoti

Kaip jau buvo rašyta, šių metų sausio mėnesį buvo panaikintos teismo bylos dviem Vilniaus lietuvių knygynams — M. Šlapelienės ir A. Rastenytės. Bylos panaikintos dėl stokos nusikaltimų įrodymo.

Buvo tikėtasi, kad tuojau bus nuimti ir nuo tų knygynų sandėlių antspaudai, kurie buvo uždėti pernai vasario mėnesį padarius knygynuose ir tuose sandėliuose kratas ir ryšium su tuo sudarius tas pačias bylas. Tačiau, kaip tenka sužinoti, tų knygynų sandėliai dar ir dabar tebėra užantspauduoti. Jų savininkių daryti žygiai vietos valdžios įstaigose teigiamų vaisių dar nesusilaukė.

Redakcijos atsakymai

Ąžuolynui. Anksčiau siųstas korespondencijas gavome ir kai kurias įdėjome. Šį kartą viena įdėta, kita liks mūsų žinioje. Iš korespondencijų išleidžiami tie dalykai, kurie yra mažiau reikšmingi arba kurių iš viso negalima dėti—vistiek jų nepamatytumėte. Pagaliau, korespondencijos trumpinamos dar ir dėl vietos stokos.

Ukininkaičiui. Kas galima, įdedame. Tam asmeniui „Aidas" jau siunčiamas.

Intekaduobiui. Jūsų žinios buvo labai pavėluotos.

Obelaičiui. Seni dalykai. Prašome naujesnių.

Lietuvoje žemei įgyti reikės leidimo

Iki šiol Lietuvoje žemės ūkio ir žemės įgijimas yra tvarkomas žemės reformos įstatymu, kuriuo žemės galį įsigyti: kurie nemažiau kaip 10 metų yra vertęsi vien žemės ūkiu ar dirbę vien žemės ūkyje ir kurių tėvai ar seneliai verčiasi ar yra vertęsi žemės ūkiu arba dirba arba yra dirbę žemės ūkyje. Šie nuostatai dabar jau nėra patenkinami. Pradeda atsirasti žemdirbių kilmės žmonių, kurių tėvai ar seneliai nėra vertęsi žemės ūkio darbais ir jiems yra užkirstas kelias įsigyti žemės; taip pat atsiranda nemažai nežemdirbių kilmės žmonių, kurie panuomavę, dažnai fiktyviai, keletą hektarų žemės jau turi teisę žemės įsigyti iki 150 ha. Tokių asmenų skaičius vis didėja ir yra pavojaus, kad jeigu nebus imtasi atitinkamų priemonių, žymūs žemės plotai gali patekti į rankas asmenų, kuriems mažai rūpi Lietuvos žemės ūkio pažanga ir krašto gerovė. Žemė valstybei ir tautai turi ypatingos reikšmės; jos negalima lyginti su kitomis medžiaginėmis gėrybėmis. Žemės pavertimas laisvos prekybos dalyku būtų lygu atidavimui žymios jos dalies į rankas piningų miestiečių, kurie patys jos daugiausia nedirbtų, o tai būtų kraštui žalinga. Dėl to ir buvo parengtas įstatymo žemės įsigijimui ir valdymui tvarkyti projektas, kurį jau priėmė Ministrų Taryba.

To įstatymo pagrinde dedama sąlyga, kad kiekvienam žemės ūkio įgijimui turi būti gautas žemės ūkio ministro leidimas. Leidimų nereikia: kai žemę įgyja valstybė, savivaldybė ar Žemės Bankas; kai teismui, panaikinus žemės įgijimo aktą, žemė grįžta buvusiam jo savininkui; kai žemė yra įgyjama bendrininko dalinantis bendra nuosavybe; kai žemę įgyja savininko artimesni giminaičiai ir pan.

Be to, žemės ūkio departamentas galės patikrinti, kuriais teisiniais pagrindais žemė valdoma. Neteisėtai žemę įsigiję žemės savininkai galės būti iš ūkio pašalinami. Jie privalės parduoti asmenims, turintiems leidimą žemei įgyti.

Prancūzijos prezidentas Londone

Šio mėn. 21 dieną į Londoną atvyko Prancūzijos prezidenas Lebrenas su žmona. Kartu su juo atvyko ir Prancūzijos užsienių reikalų ministras Bone.

Londono geležinkelio stotyje aukštąjį svečią pasitiko Anglijos karalius su karaliene, visi ministrai su premjeru Čemberlenu priešakyje ir vyriausias Anglijos kariuomenės vadas.

Važiuojant Londono gatvėmis didžiulės žmonių minios nuoširdžiai sveikino Prancūzijos prezidentą, kurio kelionei į Londoną priduodama didelės politinės reikšmės. Ypač šiuo metu, kada politinė situacija Europoje yra taip pablogėjusi.

Pranešama, kad Prancūzijos prezidentas Londone išbus iš viso tris dienas. Tuo metu įvyks ne tik įvairūs priėmimai, bet ir svarbūs pasitarimai.

Pavojus Jugoslavijai ir Albanijai

Anglų dienraštis „Daily Herald" praneša iš Belgrado, jog Jugoslavijoje jaučiamas didelis nerimas, kad Vokietijos agresija gali būti nukreipta ir prieš Jugoslaviją. Tą nerimą sukėlė žinios, kad vokiečių kariuomenės daliniai ir karo aviacija koncentruojami tuose Jugoslavijos pasienio punktuose, kur sueina Vokietijos, Italijos ir Jugoslavijos teritorijos. Tuo pat metu Belgrade gauta žinių ir apie italų kariuomenės koncentravimą ta pat kryptimi.

Nežiūrint oficialaus italų patikinimo, kad Italija neturinti jokių planų, „Daily Herald" praneša apie Rymo sluoksnių susirūpinimą Albanijos atžvilgiu. „Daily Herald" sako, kad Rymo veiksniai imasi eilės priemonių, kuriomis siekiama Albaniją visai prijungti. Kaip žinoma, Albanija ir be to buvo beveik Italijos kontroliuojama.

KĄ Į TAI PASAULIS

Halifaksas pakartojo Čemberleno žodžius

Šio mėn. 20 dieną Anglijos parlamente pasakė didelę politinę kalbą užsienių reikalų ministras Halifaksas.

Jis, apibūdinęs sudarytą po Čekijos okupacijos būklę, savo kalbą pabaigė šitaip:

„Dabar dar sunku pilnumoje įvertinti vokiečių akcijos rezultatus. Istorija paduoda daug pavyzdžių, kada Europoje buvo mėginama įsigalėti. Bet visi tie mėginimai anksčiau ar vėliau baigdavosi pralaimėjimu tiems, kurie tai bandydavo padaryti. Niekuomet ilgiau negalima buvo valdyti laisvę mylinčių tautų. Jei istorijos mokslas yra tikslus, tai vokiečių tauta dar gailėsis tos akcijos, kuri buvo padaryta jos (vokiečių tautos) vardu prieš Čeko-Slovakijos tautas".

Ministras Halifaksas ta proga dar pridūrė:

„Panašiai, kaip tuojau po Didžiojo karo pasaulis sekė čekų tautos atsikėlimą, taip dabar seks jos pastangas išlaikyti savo kultūros nepriklausomumą".

Ką pasiūlė Sovietų Rusija

Telegramų pranešimu, Sovietų Rusijos vyriausybė ne tik nepripažino Čekijos okupacijos, ne tik savo notoje išdėstė tos okupacijos neteisėtumą, bet pasiūlė sušaukti suinteresuotų Vidurinės Europos gyvenimu valstybių konferenciją. Šioje konferencijoje būtų apsvarstyta, kas reikėtų daryti.

Tačiau Anglijos vyriausybė su šiuo pasiūlymu nesutiko ir iš savo pusės norinti pasiūlyti, kad ko daugiau valstybių viešai pasmerktų vokiečių agresiją okupuojant Čekiją.

Gana tuščių žodžių

Kaip žinia, Prancūzijos parlamentas davė savo vyriausybei visišką laisvę organizuoti valstybės saugumą.

Vyriausybė, gavusi tokius įgaliojimus, tuojau ėmėsi darbo, paskelbdama visa eilę dekretų. Pavyzdžiui, numatyta artimiausiu metu padidinti kariuomenės skaičius, pašaukti į kariuomenę kelių metų atsarginius, padidinti darbo valandų skaičių ginklų fabrikuose, duoti pirmenybę kariško pobūdžio užsakymams ir pan.

Remiantis dekretais taip pat bus griežčiau tvarkomas Marselio miestas, kuris turi didelės reikšmės, kaipo svarbus karo uostas.

Užsienio spauda, komentuodama Prancūzijos vyriausybės pradėtą akciją krašto gynimo reikalu, pažymi, kad ir toliau Prancūzija eina ranka rankon su Anglija, kuri paėmė savo žinion diplomatinę sritį.

Norima suorganizuoti demokratijų frontas

Londono laikraščiai vis dar kelia klausimą, kokią poziciją užims vyriausybė vokiečių agresijo atžvilgiu. Ypatingai domimasi Sovietų Rusijos pozicija. Beveik visi laikraščiai, išskyrus „Times", kalba apie bendro demokratinių valstybių fronto sudarymą. Tam frontui vadovautų Didžioji Britanija. Šitame bendrame fronte greta Didžiosios Britanijos svarbūs veiksniai būtų Sovietų Rusija ir Prancūzija. Apskritai, laikraščiai pastebi, kad tarptautinis įtempimas padidėjęs, atsaukus diplomatinius atstovus iš Berlyno (Tie atstovai jau atšaukti). Dienraštis „Times" rašo, kad trys didžiosios valstybės buvusios priverstos atšaukti savo ambasadorius iš Berlyno. Laukiama, kad ir Sovietų Rusija savo ambasadorių atšauks. Pasak laikraščio, daug klausimų susidaro todėl, kad didžiosios valstybės nepripažino Čeko-Slovakijos prijungimo prie Vokietijos.

Iki šiol Londone nebuvo nutarta, kaip bus žiūrima ateityje į politinį Čeko-Slovakijos atstovų vaidmenį. Juridiniai ekspertai ta problema tiria. Kiekvienu atveju, laikraštis pažymi, Čeko Slovakijos atstovai dalyvaus oficialiai iškilmėse, numatytose Prancūzijos respublikos prezidento atsilankymo proga.

Įvairu-įdomu

Lietuvoje statys radijo aparatų fabriką

Radijo reikalai Lietuvoje nėra tinkamai sutvarkyti. Tuo tarpu gyventojuose radijas randa vis didesnio susidomėjimo. Provincija, ypač kaimas, skubiausiai įvairias naujienas gali gauti tiktai per radiją, nes ten laikraščiai skaitytojus negreitai pasiekia. Be to, žmones labai įdomauja muzika, paskaitos ir kita.

Radijo abonentų skaičius pastaraisiais laikais sparčiai auga. Kas mėnuo įsiregistruoja po keleta tūkstančių naujų abonentų. Dabar bendras abonentų skaičius jau siekia 65.000. Radijo aparatus pardavinėja įvairios užsienio firmų atstovybės. Už aparatus Lietuva užsieniams kasmet išmoka po kelis milijonus litų. Taigi yra gyvas reikalas įsteigti Lietuvoje radijo aparatų fabriką. Toks fabrikas turėtų gaminti pirmiausia sodžiui pritaikintus radijo imtuvus ir juos nebrangiai ir išsimokėtinai ūkininkams pardavinėti. Jau paruoštas projektas tokiam fabrikui statyti. Fabrikui statyti bus įsteigta akcinė bendrovė, kurios akcijų dalį paims ir vyriausybė. Vyriausybė rūpinasi, kad bendrovė ne tiek žiūrėtų biznio, kiek patarnautų žmonėms palengvintomis sąlygomis įsigyti radijo imtuvus.

Ties Babtais, prie Nevėžio, jau statoma nauja galinga radijo stotis, kuri šių metų rudenį pradės veikti. Pastačius naują radijo stotį ir įsteigus radijo imtuvų fabriką, radijo plitimui Lietuvoje bus sudarytos visai palankios sąlygos.

50.000 dolerių už parašą

Visokių yra pasaulyje kolekcionierių rinkėjų. Vieni su didžiausiu užsidegimu renka pašto ženklus, kiti didžiuojasi gausia senų pinigų kolekcija, treti rankioja lazdas ir kt. Pastaraisiais laikais vis daugiau atsiranda autografų parašų rinkėjų. Šios rūšies kolekcionieriai, norėdami turėti neblogą rinkinį, turi tam tikslui paaukoti nemažai pinigų, nes vien landumo ir apsukrumo čia neužtenka. Paprastai autografų rinkimu užsiima turtingieji, ypatingai daug keliauti mėgsta, nes, buvojant svetimuose kraštuose, atsiranda daug progų įsigyti vieno ar kito žymiūno parašą.

Pažvelgę į netolimos praeities dienas, pamatysime, jog neseniai autografų pareikalavimas visiškai nebuvo didelis. Iš vieno 18·7 metais išėjusio Paryžiaus laikraščio matyti, kad per vieną išpardavimą už autografus gauta maži pinigai. Friedricho Didžiojo manuskriptą pardavė už 63 frankus, už Kotrynos rankraštį Medici parašą tedavė 14 frankų. Šiek tiek daugiau įvertintas Henriko II autografas, už kurį gauta 60 frankų. Prezidento Vašingtono parašas perėjo į kitas rankas už 25 frankus Daugiausia įvertintas Taso autografas, už kurį varžytinėse davė 400 frankų, tuo tarpu prancūzų filosofo Helvetiaus parašas parduotas už vieną franką.

Užteko vieno šimtmečio, ir vaizdas atkrito į priešingą pusę. Neseniai Londone per panašų išpardavimą už Adolfo Hitlerio mažutį rankraštį gauta 1000 svarų. Tai didžiausia suma, kada nors užmokėta už dar tebegyvenančio žmogaus parašą.

New Yorke yra įsteigta ir autografų birža. Kaip atrodo, biznis eina neblogai, nes prezidento Ruzvelto parašo kaina svyruoja apie 6 dolerius, o rašytojo Rudyardo Kiplingo autografo kaina nuo 4 dolerių iškyla iki 300, jei pasirašyta po jo paties renka rašyto laiško.

Latvijoje rasta Didžiojo Karo metu paslėptų ginklų

Latvių laikraščiai praneša, kad Latvijoje Marupės apskrityje šiomis dienomis viename vienkiemyje rasta Didžiojo karo metu paslėptų ginklų ir šaudmenų. Bekasant vienos daržinės aslą, kastuvas atsidūrė į kažkokius kietus daiktus. Pasirodė, kad tai buvo granatos. Toliau buvo iškasta keli tūkstančiai šautuvų šovinių, 30 patrankų sviedinių ir 100 rankinių granatų. Visa tai yra apyliai 3.000 latų vertės. Nereikalingoji sprogstamoji medžiaga buvo susprogdinta, o kiti ginklai ir šaudmenys buvo atiduoti Rygos muziejui.

Ministras išsigelbėjo giedodamas

Neseniai Londone įvykusiame konservatorių susirinkime oro ministrui Sir Kingsley Woodui kalbant, fašistai sukėlė riaušes. Pradėjus kumščiuotis, ministrui pasidarė karšta.

Norėdamas ištrūkti iš susidariusio pavojaus, staiga užgiedojo britų himną „Dieve, saugok karalių". Muštynės salėj nurimo, o ministras per užpakalines duris išėjo.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5 — 1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 ir nuo 16 iki 18

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Užsienyje dvigubai. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Wydawca-Leidėjas **Liudvikas Cicėnas**. Drukarnia-Spaustuvė „RUCH" Wilno, Tatarska 6. Telef. 21-83. Redaktor-Redaktorius **Vincas Budrevičius**.